

Uspávanka s panem Mozartem
Jan Skácel (Básně pro děti)

Pan Mozart
býval čaroděj
a do vínku
mu dala víla,

že ať se dotkl
čeho chtěl,
líbezná hudba
z toho byla.

A jednou trhal
jablka
a ozvala se
píseň zdálky,

celou tu dobu
trvala,
co dával jabka
do almárky.

Když přenášel
na sadě žebř,
ozval se nápěv
plný touhy

a sladký byl
a dlouho trval,
tak dlouho,
jak byl žebřík dlouhý...

Max und Moritz
Wilhelm Busch

Ach, was muß man oft von bösen
Kindern hören oder lesen!
Wie zum Beispiel hier von diesen,
Welche Max und Moritz hießen,
Die, anstatt durch weise Lehren,
Sich zum Guten zu bekehren,
Oftmals noch darüber lachten
Und sich heimlich lustig machten.
Ja, zur Übeltätigkeit,
Ja dazu ist man bereit!
Menschen necken, Tiere quälen!
Äpfel, Birnen, Zwetschen stehlen
Das ist freilich angenehmer
Und dazu auch viel bequemer,
Als in Kirche oder Schule
Festzusitzen auf dem Stuhle.
Aber wehe, wehe, wehe!
Wenn ich auf das Ende sehe!!
Ach, das war ein schlimmes Ding,
Wie es Max und Moritz ging.
Drum ist hier, was sie getrieben,
Abgemalt und aufgeschrieben.

Ptáme-li se po místě, které zaujímá poezie v přirozeném řádu věcí, dostane se nám odpovědi, že stojí na samém pomezí tohoto řádu, majíc za sebou všechnen život na zemi a před sebou prázdno, které má zaplnit svým viděním.

Jan Zahradníček (Slovo, in: Oslice Balaamova)

František Palata, K. J. Erben, Svatební košile (elegické distichon):

*Úndecima hora sonat. Conclavis pariete fixa
diffundiit tremulum parva lucerna iubar.
Hanc super effigies pendet, qua diva Maria
filiolum, gemmam ceu rosa verna, foveat.
Coram matrem Dei genibus prostrata videtur
virgo: demittit lumina tristis humum.
Suspirat manibus iunctis in pectore: manant
ex oculis lacrimae percutiuntque sinum...*

František Palata , V. Hálek, Kdo v zlaté struny zahrát zná (sapphická strofa):

Kdo v zlaté struny zahrát zná,
jej ctěte víc než sebe;
neboť vás tak Bůh miloval,
že poslal vám ho s nebe.

*Aureas chordas digitis ferire
qui scit, a vobis sacer hic putetur:
nam Dei summo datus est favore
caelitus orbi.*

Hrozné, když Bůh neúrodou a morem
a morem trestá přísně;
však ze všech trestů největší,
když národ nemá písň.

*Vae, quibus fruges negat ira caeli,
vae, quibus pestemque luemque mittit,
sed quibus cantus adimit, severa
hos magis urget.*

Ten národ ještě nezahynul,
dokud mu věstec zpívá,
jeť píseň v nebi zrozena
a ve smrt život vlívá.

*Non perit genus, cui suus est poeta,
in poli celsa regione natum
mortuis vitam valet et vigorem
reddere carmen.*

Muta cum liquida et muta cum nasali

Ovidius, *Met.* 13, 607: *et primo similis volucris, mox vera volucris*

Horatius, *carm.* I, 32, 11: *oculis nigroque crine decorum.*

Lucilius, *Sat.* 292: *solem auram adversam segetem inmutassē statumque*

Vergilius, *Aen.* 11,309: *ponitě; spes sibi quisque; sed haec quam angusta, videtis*

Elize:

Vergilius, *Aeneis* 3, 658: *monstr(um) horrend(um), inform(e), ingens, cui lumen ademptum;*

Prozodický hiát

Horatius, *Sat.*, 2, 2, 28: *quam laudas pluma? cocto num | adest honor idem?*

Catullus 97, 1 *non ita me di | ament quicquam referre putavi*

Vergilius, *Bucolica*, 3, 79 *et longum formose vale | inquit Iolla*

Metrický hiát

Verg., *Buc.*, 3,63 *munera sunt lauri || et suave rubens hyacinthus*

Catullus 76, 10: *quare cur te iam || amplius excrucies?*

Logický hiát

Vergilius, *Aeneis*, 3, 606: *si pereo, | hominum manibus periisse iuvabit*

Horatius, 1, 1, 2 *o | et praesidium et dulce decus meum*

Metrické dloužení

po heftémimeres: *spesque hominum primae matris | habitavimus alvo* (Ovidius, *Met.*, 15, 217)

po trithémimeres: *liminaque | laurusque dei | totusque moveri* (Vergilius, *Aeneis*, 3, 91)

u koncových slabik, které byly ve staré latině dlouhé: *omnia vincit amor. | et nos cedamus amori*
(Vergilius, *Bucolica* 10, 69).

Přesah věty do dalšího verše

„*quid mi igitur suades? || ut vivam Naevius aut sic
ut Nomentanus?*“ || *pergis pugnancia secum
frontibus adversis || componere: non ego, avarum
cum veto te fieri, || vappam iube(o) ac nebulonem.*

Césury v hexamtru:

pentémimeres: Ennius, *Ann.* 179: *aio te, Aeacida, || Romanos vincere posse.*

heftémimeres: Catullus 64, 180: *an patris auxilium || sperem? || quemne ipsa reliqui.*

trithémimeres; Vergilius, *Aeneis* 8,490: *armati || circumstant || ipsumque domumque*;

Vergilius, *Aen.* 1. 582: *nate dea, || quae nunc || animo || sententia surgit?*

kat| tr...ton trocaon: Verg. *Aeneis* 1, 85: *spargens umida mella || soporiferumque papaver.*

Verg., *Aen.* 1,85: *una Eurusque Notusque || ruunt || creberque procellis*

Verg. *Aen.* 2, 3: *infandum, || regina, || iubes || renovare dolorem*

bukolská diairese; Verg., *Buc.* 3, 86 *Polli(o) et ipse facit || nova carmina: || pascite taurum*

Synafie, hypermetrum

Horatius (*carm.*, 2, 3, 27): *sors exitura et nos in aetern(um)*

exili(um) impositura cymbae (alkajská strofa)

(Lucretius, 5, 849n.):

*multa videmus enim rebus concurrere deber(e)
ut propagando possint producere saecla.*

homoioleuton: Cicero, *Pro Sestio* 71: *nondum re, sed spe*; *Pro Ligario* 22: *Varus imperium se habere dicebat; fasces certe habebat.*)

Ennius, *scaenica* 151:

*caelum nitescer(e), arbores frondescere,
vites laetificae pampinis pubescere,
rami bacar(um) ubertate incurvescere*

Cicero *carm.*, frg. 3 (*de consulatu*), 50nn.:

*volvier ingentem cladem pestemque monebant.
tum leg(um) exitium constanti voce ferebant;
templa deumqu(e) adeo flammis urbemque iubebant..*

Plautus, *Bacchides* 1094: *Crusalu' med hodie laceravit, Crusalu' me miserum violavit*

Ovidius, *Amores*, I, 1, 20: *aut puer aut longas compta puella comas.*

Aliterace

Ennius, *Ann.* 109: *o Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.*

Ennius, *Ann.*, 104: *at tuba terribili sonitu tara tantara dixit*

Plautus, *Capt.*, 770n.:

*Laudem, lucrum, ludum, iocum festivitatem, ferias,
pompam, penum, potationes, saturitatem, gaudium*

Nejběžnější stopy antických veršů

Jamb: (canó)

Trochej: — u (árma)

Anapest: u u — (pereó)

Daktyl: — u u (lítora)

Krétikos: — u — (éxeúnt)

Bakcheios: u — — (rapácés)

Palimbakcheios: — — u

Choriamb: — u u — (pércipiés)

Ionicus a maiore: — — u u (cóncedere)

Ionicus a minore: u u — — (regiónés)

Pyrrhichicus: u u (age)

Tribrachys: u u u (animus)

Amfibrachys: u — u

Spondej: — — (cógó)

Prokeleusmatikos: u u u u (cálefacit – klesavý; *benefici(um)* – stoupavý)

Molossus: — — — (virtútés)

Dochmius: u — — u — (polítissimó)

Hypodochmius: — u — u — (innocéntiaé)